

روشهای کنترل حشرات با استفاده از گیاهان دارویی در طب سنتی ایران

مبارزه با حشرات از دیدگاه طب سنتی ایران دارای نکات بسیار قابل توجهی است. تقریباً تمامی روش هایی که ما امروزه در مبارزه با حشرات بکار می بریم در طب سنتی ایران نیز مورد توجه قرار می گرفته است.

گیاهان دارویی که به صورت محلول پاشی مورد استفاده قرار می گیرد

ردیف	نام گیاه		نام لاتین	قسمت مورد استفاده *	نوع حشره	نوع اثر
	نام متداول	سایر نامها				
۱	افسنطین	افستین	Artemisia absinthium	[اندام هوایی]	کک	کشنده
					پشه	دورکننده
۲	اسفند	حرمل، اسپند، هزار اسفند	Peganum harmala	دانه	پشه	دورکننده
۳	بابونه	بابونج	Anthemis spp	[سرشاخه]	همه حشرات	دور کننده
۴	برگ بو	غار، دهمست	Laurus nobilis	برگ	مگس حشرات	دورکننده
۵	برنجاسف	قیصوم	Artemisia vulgaris L.	[اندام هوایی]	همه حشرات	دورکننده
۶	پنج انگشت	فنجنگشت	Vitex agnus castus	برگ	همه حشرات	دور کننده
۷	پیاز عنصل	پیاز موش	Scilla maritime L	[پیاز]	حشرات - پشه	دور کننده
۸	ترمس	باقلائی مصری	Lupinus albus	دانه	پشه	دورکننده
					کک	کشنده
					کشنده منع تولد	
۹	توت سه گل	غلیق	Rubus fruticosus L		کک	دورکننده
۱۰	چنار	ذلب	Plantanus orientalis	شکوفه	سوسک	کشنده
۱۱	حفظل	هندوانه ابرچهل	Citrullus colocynthis	[میوه]	کک	دورکننده کشنده
					حشرات - پشه	منع تولد
					موریانه	دور کننده
۱۲	خارخسک	حسک	Tribulus terrestris	[قسمت هوایی گیاه]	کک	کشنده
					کک	دورکننده

کشنده	مگس	[ریشه]	Helleborus niger	خریق اسود	خریق سیاه	۱۳
دور کننده	همه حشرات					
کشنده	ساس - موریانه	برگ	Nerum oleander L	دلفی	خرزهره	۱۴
دور کننده - کشنده	کک					
کشنده - دور کننده	کک		Cerantonía siliqua L	بید انجیر	خرنوب	۱۵
دور کننده	پشه	[برگ]	Ruta graveolens	سذاب	سذاب	۱۶
کشنده - دور کننده	کک					
دور کننده	پشه - کک	دانه	Nigella sativa L.	شونیز، حبه السوداء	سیاهدانه	۱۷
کشنده	کک					
دور کننده	پشه	[پیاز]	Allium sativum	ثوم	سیر	۱۸
دور کننده	همه حشرات					
کشنده	کک	دانه	Brassica rapa L.	سلجم، سلجم	شلغم	۱۹
کشنده	مگس	[صمغ]	Boswellia sp	لبان، ذکر	گُندر	۲۰
کشنده	کک	[اندام هوایی]	Athamanta cretensis L. Peucedanum cervaria L	دوقس، قمیله حشیشه البراغیث،	کیک واشه	۲۱

گیاهانی که بخور داده می شوند

ردیف	نام متداول	سایر نامها	نام لاتین	قسمت مورد استفاده *	نوع حشره	نوع اثر
۱	آویشن	صعتر	Zataria multiflora Thymus Spp	[سرشاخه]	همه حشرات	دورکننده
۲	آنغوزه	حلتیث، انگزد انجدان	Ferula assa-foetiada	[صمغ]	همه حشرات	دور کننده
۳	انار	رمان	Punica Spp	چوب	همه حشرات	دور کننده
۴	ایرسا	بیخ سوسن	Iris pseudacorus L.	ریشه	همه حشرات	دورکننده
۵	برگ بو	برگ غار	Laurus nobilis L	برگ - میوه	همه حشرات	دورکننده
۶	پنج انگشت	اثبق	Vitex agnus castus	[برگ]	همه حشرات	دور کننده
۷	پونه	پودنه، فودنج، حبق	Mentha Spp	[کل گیاه]	همه حشرات	دورکننده
۸	چنار	دلپ	Plantanus orientalis	برگ و میوه	سوسک	دورکننده
۹	خریق سیاه	خریق اسود	Helleborus niger	[ریشه]	همه حشرات	دور کننده
۱۰	خردل	حرشاء	Brassica nigra Sinapis sp	[میوه]	همه حشرات	دورکننده
۱۱	درخت انگور	مو، تاک	Vitis sylvestris	چوب	همه حشرات	دورکننده
۱۲	زرنباد	عرق الکافور	Zingiber zerumber	[ریشه]	مورچه	دورکننده
					همه حشرات	دورکننده
۱۳	سرو	شجره الحیات	Cupressus sempervirens	شکوفه	پشه، حشرات	دورکننده
۱۴	سکببج	اسکبینه	Ferula persica Ferula scowitziana	[صمغ]	همه حشرات	دورکننده
۱۵	سذاب	سذاب	Ruta graveolens	[برگ و میوه]	حشرات، پشه	دورکننده
۱۶	شیرین بیان	سوس، مهک	Glycyrrhiza glabra	[ریشه]	همه حشرات	دور کننده
۱۷	صنوبر	ارزه	Pinus eldarica	برگ	همه حشرات	دور کننده
۱۸	کلپوره	عنبر بید مریم نخودی، جعدده	Teucrium polium L.	[برگ و اندام هوایی]	همه حشرات	دورکننده
۱۹	گندر	لبان، ذکر	Boswellia spp	[صمغ]	همه حشرات	دورکننده
۲۰	مقل	بوی جهودان	Commiphora africanum Engl	[صمغ]	همه حشرات	دورکننده

گیاهان دارویی مورد استفاده بصورت دود دادن یا بر آتش ریختن

ردیف	نام - متداول	سایر نامها	نام علمی	قسمت مورد استفاده گیاه*	نوع حشره	اثر
۱	آنغوزه	حلیث، انگزدانجدان، انگدان	Ferula assa-foetiada	[صمغ]	همه حشرات	دورکننده
					مورچه	دورکننده
۲	اسفند	حرمل، اسپند	Peganum harmala	دانه	پشه	دورکننده
۳	اشق	اوشه	Dorema ammoniacum Don.	[صمغ]	پشه	دورکننده
۴	انار	رمان	Punica Spp	چوب - برگ	همه حشرات	دورکننده
۵	باریجه	بارزد، قاسنی، فنه، بهروزه	Ferula gumosa	صمغ	همه حشرات	دورکننده
۶	برگ بر	حب الغار، غار	Laurus nobilis	برگ و میوه	همه حشرات	دورکننده
۷	ترمس	باقلا مصری	Lupinus albus	ریشه	پشه	دورکننده
۸	پونه	پودنه، فودنج، فوتنج، حبق	Mentha spp	برگ	همه حشرات	دورکننده
					موریانه	دورکننده
۹	درمنه	شیح	Artemisia spp	اندام هوایی	همه حشرات	دورکننده
۱۰	زرنباد	عرق کافور	Zingiber zerumber	[ریشه]	مورچه	دورکننده
					همه حشرات	دورکننده
۱۱	چنار	دُلب	Plantanus orientalis	چوب - برگ	سوسک	دورکننده
					موریانه	دورکننده
۱۲	خرف	حب الرشاد (تخم)	Nasturtium officinale lepidium sativum	تخم	همه حشرات	دورکننده
۱۳	حنا	حَنَّا	lawsonia inermis	برگ	موریانه	دورکننده
۱۴	سرو	شجره الحیات، سروناز	Cupressus sempervirens	برگ، میوه	پشه	دورکننده
۱۵	سکببنج	اسکبینه، سکببگ	Ferula persica Ferula scowitziana	[صمغ]	همه حشرات	دورکننده
۱۶	ایرسا	اصل السوسن	Iris pseudacorus L.	ریشه	همه حشرات	دورکننده
۱۷	سیاهدانه	شونیز، حبه السوداء	Nigella sativa L.	دانه	پشه	دورکننده
					همه حشرات	دورکننده

دورکننده	زنبور	پیاز	Allium sativum	ثوم	سیر	۱۸
دورکننده	پشه	چوب، تراشه سبوس	Pinus eldaricaDedew	ارزه،	صنوبر	۱۹
دورکننده	همه حشرات	برگ و اندام هوایی	Teucrium polium L.	عنبر بید، مریم نخودی، جعدده	کلپوره	۲۰
کشنده	مگس	[صمغ]	Boswellia sp		کندر	۲۱
کشنده	مگس	[ریشه]	Veratrum album	کندس، کندشه	کندش	۲۲
کشنده	زنبور	[صمغ]	Tamarix Sp	ائل	گز	۲۳
دورکننده	موریانه	[کل گیاه]	Coriandrum sativum	کزبره	گشنیز	۲۴
دورکننده	پشه	[صمغ]	Commiphora africanum Engl	مقل ازرق، مقل مکی، بری جهود	مقل	۲۵
دورکننده	همه حشرات					
دورکننده	پشه، مگس	برگ	Myrtus communis	آس	مورد	۲۶
کشنده	پشه					

منبع: ترابی گودرزی، م.، شریعت پناهی، ن.، حدادزاده، ح.ر. ۱۳۹۲. روشهای کنترل حشرات با استفاده از گیاهان دارویی در طب سنتی ایران. مجله ی طب سنتی اسلام و ایران، سال چهارم، شماره سوم. صفحات ۲۶۵-۲۵۵.